

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2014

**REKENINGKUNDE
MEMORANDUM**

ALGEMENE REËLS:

1. Ken volpunte toe vir die korrekte finale antwoorde. Indien die antwoord verkeerd is, merk die bewerkinge. As 'n bewerkingsbedrag/getal as finale antwoord gegee is, ken die bewerkingspunte toe.
2. “Metode”-punte word as volg aangedui ☒
  - In die berekeninge en die finale totale moet ten minste een deel reg wees om 'n punt te kan verdien.
  - In die geval waar die antwoorde van vorige vrae gebruik moet word, kontroleer of die bedrag reg oorgedra is.
  - Ignoreer hakies by die state, maar kontroleer die berekeninge voordat punte toegeken word.
3. Waar gepeenaliseer word, kan die punte vir die afdeling nie negatief wees nie (vreemde items).
4. Vir vrae waar verduidelikings en opmerkings/kommentaar gevra word, ken deelpunte toe. 'n Goeie verduideliking sal gewoonlik die korrekte antwoord gee en dit verduidelik. Wees bedag op ander bewoording wat dieselfde antwoord kan wees. Hierdie merkglyne gee sekere verduidelikings – dit is nie voldoende/volledig nie. Lees die kandidaat se antwoord en gee krediet vir die regte interpretasies.
5. Waar geskikte/aanvaarbare afkortings gebruik word, aanvaar dit.
6. Hierdie merkglyne is nie volledig nie. Van nasieners word steeds verwag om deur die hele vraestel te werk en redelike aanpassings te maak, terwyl u binne die raamwerk van die punttoekenning bly. Lees die leerders se antwoorde by die interpretasie-vrae en gee krediet vir geldige verduidelikings, terwyl taalprobleme ook in ag geneem moet word.

Hierdie memorandum bestaan uit 17 bladsye.

VRAAG 1

(35 punte; 20 minute)

VOORRAADWAARDASIE EN INTERNEKONTROLE

1.1 Bereken die:

- slotvoorraad op 28 Februarie 2014, deur gebruik te maak van die eerste-in-eerste-uit (EIEU)-metode van voorraadwaardasie.

$$\begin{aligned}
 620 \checkmark \times R65 \checkmark &= R40\,300 \checkmark && \text{een deel korrek} \\
 (940 - 620) \times R60 \checkmark &= R19\,200 \checkmark && \text{een deel korrek} \\
 320 \checkmark &&& \\
 &= 59\,500 \checkmark && \text{een deel korrek}
 \end{aligned}$$

7

- koste van verkope van DVDs verkoop.

$$\begin{aligned}
 53\,950 \checkmark + (223\,760 \checkmark - \overset{(80 \times R77)}{217\,600 \text{ (3 punte)}} \overset{(3\,470 \times R5)}{*6\,160 \checkmark \checkmark}) + \overset{(1.1.1)}{17\,350 \checkmark \checkmark} - 59\,500 \checkmark &= 229\,400 \checkmark \\
 &\text{een deel korrek}
 \end{aligned}$$

$$\text{Of: } (830 \times R65) + (1270 \times R77) + (980 \times R67) + (200 \times R60) = 229\,400$$

Of:

80 x R72 = 5 760 mag ook aanvaar word, en dan sal koste van verkope 229 800 wees.

8

- totale hoeveelheid eenhede verkoop.

$$\begin{aligned}
 &\overset{4\,220 \checkmark \checkmark}{\text{Verkope: } (830 + 3\,470 - 80) - 940 \checkmark} = 3\,280 \text{ eenhede } \checkmark \text{ een deel korrek}
 \end{aligned}$$

4

- totale bedrag van verkope.

$$\begin{aligned}
 (300 \times R75) + (2\,980 \times R100) &= R320\,500 \checkmark - R229\,400 \checkmark = R91\,100 \checkmark \text{ een deel korrek} \\
 \overset{22\,500 \checkmark \checkmark}{22\,500} &\quad \overset{298\,000 \checkmark \checkmark}{298\,000} && \text{(1.1.2)}
 \end{aligned}$$

5

- bruto wins.

$$R320\,500 - R229\,400 = R91\,100 \checkmark \checkmark \text{ een deel korrek}$$

Of

$$320\,500 - 229\,800 = 90\,700 \text{ Bruto wins indien R72 gebruik is.}$$

2

1.2 **Is die EIEU-metode geskik vir hierdie produk? Verduidelik.****Ja / Nee ✓**

’n Geldige verduideliking ✓✓

Nee: lae-waarde goedere in groot hoeveelhede aangekoop waarde van goedere baie na aan mekaar meer kontrole en dokumentasie vir EIEU (rekordhouding).**Ja:** beter kontrole oor produkte kan verliese maklik opspoor kan ouer produkte maklik van nuwes onderskei klante soek vir nuutste produkte.

3

1.3 **Watter advies kan jy vir Reg gee i.v.m. sy prysbeleid van ’n vaste verkoopprys vir produkte?**

Enige EEN geldige antwoord ✓✓

- Verminder die winspersentasie om meer klante te kry.
- Gebruik verskillende winspersentasies vir nuwer produkte wat in aanvraag is.
- Verkoop ou voorraad op uitverkopings.

2

1.4 **Reg koop sy voorraad van geregistreerde voorsieners in Durban. Hy is gefrustreerd oor die “onbillike mededinging” waarmee hy in sy industrie mee te doen kry.**

- **Gee ’n redelike verduideliking van die “onbillike mededinging” waarom Reg bekommerd is.**

Enige geldige verduideliking ✓✓

- Duplisering van CD’s en verkope in vlooiemarkte (piracy).
- Verkoop van onwettige kopieë. (“swart mark”-verkope).
- Aflaai met rekenaar en verspreiding aan vriende.

2

- **Gee ’n praktiese voorstel wat Reg kan gebruik hoe om hierdie mededinging te hanteer en die resultate van die besigheid te verbeter.**

EEN geldige voorstel ✓✓

- Hy moet ander dienste aanbied soos herstelwerk/installasies.
- Spesiale aanbiedinge of kortings.
- Verwante produkte soos TV’s en musieksentrums.

2

VRAAG 2

(50 punte; 30 minute)

BTW EN VERSOENINGS

2.1.1

(a)	Uitset BTW	✓✓
(b)	Vrygestel van BTW	✓✓
(c)	Ontduiking	✓✓
(d)	Inset BTW	✓✓

8

2.1.2

(a) Bereken die bedrag BTW wat Billy moet betaal aan of ontvang vanaf die SAID.

Uitset BTW : $10\,710 \checkmark\checkmark + 336 \checkmark - 175 \checkmark\checkmark = 10\,871$

Inset BTW : $7\,280 \checkmark\checkmark + 1\,232 \checkmark\checkmark - 105 \checkmark = 8\,407$

Verskuldig aan SAID : 2 464 ☒ (een deel korrek in elke berekening hierbo)

Aanvaar alternatiewe aanbiedinge van berekeninge (bv grootboekrekeninge, ens.)

11

(b) Verduidelik waarom dit tot Billy se voordeel is om vir BTW geregistreer te wees. Staaf jou antwoord met syfers.

Enige geldige verduideliking (met syfers) ✓✓ Verduideliking sonder syfers (1 punt)

Al skuld hy R2 464 (2.1.2) aan SAID, as hy nie vir BTW geregistreer was nie, kon hy nie BTW gehef het nie, maar hy sou steeds BTW betaal het met die aankoop van goedere en/of dienste. (R7 280 betaal op aankope en R1 232 op noodsaaklike dienste.)

2

(c) Dodgey Dealers, een van Billy se verskaffers, het vir Billy goedere ter waarde van R5 850 teen R2 500 aangebied. Hy noem dat Billy kontant moet betaal en dat hy nie 'n faktuur gaan uitreik nie.

- Watter advies sal jy vir Billy gee?

Enige EEN geldige verduideliking ✓✓ (moet die etiese kwessie noem)

- Dit is oneties om deel van sulke transaksies te wees.
- Dodgey wil duidelik belasting ontduik.
- Indien julle betrap word sal julle beboet word en dit sal lei tot swak publisiteit.
- Goeie sakepraktyk moet voldoen aan die vereistes van integriteit, deursigtigheid en eerlikheid.

2

2.2 KREDITEUREVERSOENING

2.2.1

TRANSAKSIE	SALDO
Saldo volgens die Krediteure grootboek rekening	35 260
(a)	360 ✓✓
(b)	1 650 ✓✓
(c)	(1 840) ✓✓
(d)	2 400 ✓
(e)	-
TOTAAL VERSKULDIG	37 830 ☒

Aanvaar verskillende vorme van aanbieding (gebruik hakies of (-) of debiete en/of krediete.

8

2.2.2 **Watter advies sal jy vir die bestuurder i.v.m. punt (d) hieronder gee?**

Enige EEN geldige verduideliking ✓✓ (moet dissiplinêre aksie insluit vir 2 punte)

- Die bestuurder moet die bedrag terugbetaal, of dit moet van sy salaris afgetrek word. (1 punt).
- Dissiplinêre verhoor / skriftelike waarskuwing / posverlaging / verminderde bonus, ens.

2

2.2.3 **Voorsien TWEE interne kontrolemaatreëls wat geïmplementeer kan word om soortgelyke insidente in die toekoms te vermy.**

TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓

- Verdeling van pligte – werkers kontroleer mekaar / skeiding van pligte.
- Gereelde/willekeurige inspeksie van dokumente en voorraad ontvang.
- Ouditering van voorraadrekords.

4

2.3 DEBITEURE

2.3.1 Noem die debiteur(e) wie se rekening(e) nie agterstallig is nie.

K. Pillai ✓✓

2

2.3.2 Bereken watter persentasie van die bedrag wat deur debiteure verskuldig is, langer as die toegelate kredietperiode uitstaande is.

$$\frac{(1\,520 + 980) \checkmark + (750 + 2\,150) \checkmark}{12\,000} \times 100$$

= 45% ☒ (een deel korrek)

5

2.3.3 Noem DRIE kontrolemaatreëls wat Gladys kan implementeer om die invordering van debiteure te verbeter.

Enige DRIE geldige voorstelle. ✓✓ ✓✓ ✓✓

- Verminder die krediettermyn tot die aanvaarbare norm van 30 dae.
- Bied voordele aan debiteure wat binne 30 dae betaal.
- Hef rente op rekeninge wat meer as 60 dae uitstaande is.
- Stuur gereeld state en waarskuwingsbriewe uit aan nie-betalers.
- Oorhandig diegene wat nie betaal nie aan skuldinvorderaars.
- Moenie rekeninge as oninbaar afskryf voordat alles moontlik gedoen is om die geld in te vorder nie.
- Stel kredietlimiete in om te verhoed dat swak betalers verder op krediet koop.

6

50

VRAAG 3

(40 punte; 25 minute)

VERVAARDIGINGSONDERNEMINGS

3.1 3.1.1 Nota vir fabrieks-bokoste

Indirekte grondstowwe	49 606	✓
Huuruitgawe (7 500 x 12)	90 000	✓✓
Water en elektrisiteit (97 000 x 80%)	77 600	✓✓
Versekering (42 000 x $\frac{5}{7}$)	30 000	✓✓
Indirekte arbeid (114 600 ✓ + 19 500 ✓)	Een deel korrek 134 100	✓
Diverse fabrieksuitgawes	44 694	
TOTALE FABRIEKS-BOKOSTE	Kontroleer bewerking 426 000	✓

11

3.1.2 Produksiekostestaat

Direkte grondstofkoste 42 440 ✓ + 480 000 ✓ + 28 200 ✓ – 36 800 ✓	Een deel korrek 513 840	✓
Direkte arbeidskoste (1 800 x 4) x R45 324 000 ✓✓ + 35 000 ✓ + 29 160 ✓	Een deel korrek 388 160	✓
Primêre koste	Kontroleer bewerking 902 000	✓
Fabrieks-bokoste	(3.1.1) 426 000	✓
Totale vervaardigingskoste	Kontroleer bewerking 1 328 000	✓

13

3.2 3.2.1 Bereken die aantal eenhede wat die onderneming moet vervaardig om gelyk te breek.

$$\frac{426\,000 \text{ ✓} + 226\,500 \text{ ✓}}{(R110 - R65) \text{ R45 ✓✓}} = 14\,500 \text{ eenhede ✓} \quad (\text{een deel korrek})$$

5

3.2.2 Lewer kommentaar oor of die eienaar tevrede behoort te wees of nie, deur te verwys na die vorige jaar se syfers, sowel as jou berekening in VRAAG 3.2.1.

Ja/Nee ✓

Geldige verduideliking met 'n vergelyking ✓✓ syfers aangehaal ✓

Merk met antwoord van VRAAG 3.2 in gedagte.

- Besigheid produseer meer as gelykbreekpunt in albei jare. (syfers)
- Die aantal eenhede benodig om gelykbreekpunt te bereik, het aansienlik verhoog, in vergelyking met die aantal eenhede werklik vervaardig.
- Dit impliseer dat koste besig is om te verhoog. Mag nie noodwendig a.g.v. inflasie wees nie.

4

3.3

3.3.1 Dink jy die regering behoort die invloed van tekstiele wat die land binnekom, te beperk? Verduidelik.

Ja/Nee ✓ Geldige verduideliking ✓✓

Ja: Gee plaaslike vervaardigers die geleentheid om uit te brei (lei tot groei in die ekonomie)
 Verminder mededinging met lande wat laer produksiekoste het.

Nee: Vrye mededinging/mense moet die geleentheid kry om aankope te doen volgens hul
 keuse/inkomste.

3

3.3.2 Wat kan Fab Fabrics doen om die besigheid aan die gang te hou? Gee TWEE voorstelle.

TWEE geldige voorstelle ✓✓ ✓✓

- Soek na goedkoper voorsieners van materiaal, sonder om kwaliteit in te boet.
- Koop in grootmaat om vir afslag te kwalifiseer.
- Probeer bokoste en/of vervoerkoste verminder.
- Verbreed jou teikenmark deur in buurdorpe te adverteer.
- Maak ander/nuwe produklyn met die afval-materiaalstukke.

4

VRAAG 4

(70 punte; 40 minute)

MAATSKAPPYE – FINANSIËLE STATE EN OUDITERING

4.1 Inkomstestaat van Thevarani Bpk. vir die jaar geëindig 28 Februarie 2014.

Verkope	560 000 x 100/8	7 000 000	✓✓
Koste van verkope	Verkopebedrag x 100/140	(5 000 000)	✓✓
Bruto wins	Bewerking / 40% van verkope	2 000 000	✓
ANDER/BEDRYFSINKOMSTE		55 000	
BRUTO INKOMSTE	Bewerking	2 055 000	✓
BEDRYFSUITGAWES	Bewerking (2 055 000 – 560 000)	(1 495 000)	✓
BEDRYFSWINS		560 000	
Rente inkomste		15 800	✓
Netto wins voor rente-uitgawe	Bewerking	575 800	✓
Rente uitgawe		(33 000)	✓✓
Netto wins voor inkomstebelasting	Bewerking (380 000 + inkomstebelasting)	542 800	✓
Inkomstebelasting		(162 800)	✓
NETTO-WINS NA BELASTING		380 000	

13

4.2 4.2.1 Handels- en ander ontvangbare bedrae

Debiteurekontrole		63 000	
Voorsiening vir oninbare skuld (3% van debiteurekontrole)		(1 890)	✓
Netto handelsdebiteure		61 110	
Vooruitbetaalde uitgawes	(Versekering)	3 920	✓✓
Opgelope inkomste	(Huur inkomste)	8 650	✓
SAID (Inkomste belasting)	(170 000 – 162 800)	7 200	✓✓
	Bewerking (Een deel van bg bedrae korrek)	80 880	✓

7

4.2.2 Gewone aandelekapitaal

400 000 ✓	Gewone aandele op 1 Maart 2013 (2 100 000 – 500 000)	Een deel korrek 1 600 000	✓✓
100 000	Gewone aandele uitgereik (teen R5 elk)	500 000	✓
(25 000) ✓	Gewone aandele teruggekoop (teen gemiddelde prys van R4,20 ✓)	(105 000)	✓
475 000 ✓	Gewone aandele op op 28/02/2014	1 995 000	✓

9

4.2.3 Behoue inkomste

Opening saldo	234 000	
Netto-wins na belasting	380 000	✓
Terugkoop van aandele (25 000 x 0,55) or 118 750 – 105 000	een deel korrek (13 750)	✓✓
Gewone aandele dividend	(224 500)	✓
• Interim dividend	120 000	✓
• Finale dividend (475 000 x 0,22)	104 500	✓✓
Sluitingsaldo Bewerking (een deel korrek)	375 750	✓

8

4.3 BALANSSTAAT OP 28 FEBRUARIE 2014

BATES		
NIE-BEDRYFSBATES	2 383 750	✓
• Vaste bates	2 258 000	✓
• Finansiële bates (Vaste Deposito)	125 750	✓
BEDRYFSBATES	315 000	✓
• Voorraad	162 220	✓
• Handels- en ander ontvangbare bedrae (4.2.1)	80 880	✓
• Kontant en kontantekwivalente (190 650 ✓ – 118 750 ✓)	71 900	✓
TOTALE BATES	2 698 750	✓
EKWITEITE EN AANSPEEKLIKHEDE		
AANDEELHOUERSBELANG	2 370 750	✓
• Gewone aandeelkapitaal (4.2.2)	1 995 000	✓
• Behoue inkomste (4.2.3)	375 750	✓
NIE-BEDRYFSLASTE	153 000	
• Lening: Sentry Bank (193 000 ✓ – 40 000 ✓)	153 000	✓
BEDRYFSLASTE	175 000	✓
• Handel en ander betaalbare bedrae (26 000 ✓ + 4 500 ✓)	Een deel korrek 30 500	✓
• Aandeelhouders vir dividende (finale dividende)	104 500	✓
• Korttermyn deel van lening	40 000	✓
TOTALE EKWITEITE EN AANSPEEKLIKHEDE	2 698 750	✓

10

23

*Handels -en ander betaalbare bedrae kan die ander elemente kombineer onder bedryfslaste. Allokeer deelpunte toepaslik.

- 4.4 **Die interne ouditeur waarsku die hoofuitvoerende beampte (HUB) dat dit probleme vir die besigheid kan veroorsaak as sy private onthaal-uitgawe by diverse uitgawes ingesluit word.**

4.4.1 Na watter AARP/IFRS-beginsel verwys die interne ouditeur as kommer oor hierdie saak uitgespreek word?

Sake/Besigheidsentiteit. ✓✓
(Die eienaar en die besigheid is verskillende entiteite)

2

4.4.2 Noem TWEE gevolge vir die besigheid indien die HUB nie ag slaan op die advies van die interne ouditeur nie. (Noem TWEE punte.)

Enige TWEE geldige gevolge ✓✓ ✓✓

- Die eksterne ouditeur sal die audit verslag as "gekwaliseerd" beskou.
- Die wins van die besigheid sal as te min verklaar word en aandeelhouers sal nie tevrede wees nie.
- Beleggers sal nie vertroue in die besigheid hê nie. (integriteit/deursigtigheid)
- Gelooftwaardigheid van die HUB.

4

- 4.5 **By die algemene jaarvergadering het die direkteure voorgestel dat R250 000 spandeer word aan die opgradering van die sportgronde by drie plaaslike skole. Verduidelik waarom groot besighede sulke projekte aanpak. (Gee TWEE redes.)**

Enige TWEE geldige redes. ✓✓ ✓✓

- Korporatiewe sosiale verantwoordelikheid.
- Belegging in die gemeenskap om goedgesindheid te verbeter.
- Skep 'n goeie/positiewe beeld van die maatskappy.
- Ploeg terug in die gemeenskap waaruit die wins gemaak word.
- Swart ekonomiese bemagtiging (BEE) punte vir ontwikkeling.
- Belasting aftrekbaar.

4

VRAAG 5

(55 punte; 35 minute)

KONTANTVLOEISTAAT EN VERTOLKING

5.1

5.1.1	D	✓✓	
5.1.2	C	✓✓	
5.1.3	B	✓✓	
5.1.4	A	✓✓	

8

5.2

5.2.1 Braelyn Handelaars Bpk.

Kontantvloeietaat vir die jaar geëindig op 30 April 2014.

KONTANTVLOEI UIT BEDRYFSAKTIWITEITE	128 840	
Kontant voortgebring deur bedrywighede	613 940	
Rente betaal	(85 500)	
Dividende betaal	(164 400)	
Inkomstebelasting betaal	(235 200)	
KONTANTVLOEI UIT BELEGGINGSAKTIWITEITE <small>Bewerking Een deel in kolom hieronder korrek</small>	(425 240)	✓
Vaste bates aangekoop <small>(2 776 020 ✓ + 83 720 ✓ – 2 304 500 ✓)</small>	Een deel korrek (555 240)	✓
Belegging verval <small>(280 000 – 150 000)</small>	Een deel korrek 130 000	✓✓
KONTANTVLOEI UIT FINANSIERINGSAKTIWITEITE <small>Bewerking Een deel in kolom hieronder korrek</small>	236 000	✓
Opbrengs uit verkoop van aandele	336 000	✓
Lening terugbetaal <small>mp vir hakie (1 050 000 – 950 000)</small>	Een deel korrek (100 000)	✓✓
NETTO VERANDERINGE IN KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE <small>Toets bewerking van bo na onder of van onder na bo</small>	Een deel korrek (60 400)	✓
Kontant en kontantekwivalente (beginsaldo)	42 600	✓
Kontant en kontantekwivalente (eindsaldo) <small>(27 800 – 10 000)</small>	Een deel korrek (17 800)	✓✓

15

Waar bewerkings word as finale bedrag getoon, ken slegs bewerkingspunte toe.
Om die metode-punte vir die finale bedrae te verdien, moet die invloei en uitvloei getoon word.
(Hakies = uitvloei)

5.2.2 (a) Skuld/ekwiteitsverhouding

950 000 ✓ : 2055 100 ✓

0,46 : 1 of 0,5 : 1 ☒ (een deel korrek)
Toon verhouding as (x : 1)

3

(b) Opbrengs op gemiddelde eienaarsbelang

$\frac{450\,000 \text{ ✓}}{\frac{1}{2} \text{ ✓ } (2\,055\,100 + 1\,633\,500)} \times 100 = 24,4\% \text{ ✓}$ (een deel korrek)
moet as % getoon word
1 844 300 ✓✓

5

(c) Netto batewaarde per aandeel (NBWPA)

$\frac{2\,055\,100 \text{ ✓}}{500\,000 \text{ ✓✓}} \times 100 = 411 \text{ sent } \text{ ✓}$ (een deel korrek ; mag as R uitgedruk word)
(420 000 + 80 000)

4

5.2.3 Lewer kommentaar oor die likiditeitsposisie van die besigheid.
Verwys na die bedryfsverhouding en die vuurproefverhouding.

TWEE geldige antwoorde ✓✓ ✓✓ (ken slegs deel van punte toe indien bg verhoudings nie genoem word nie)

- Likiditeit is nie bevredigend nie.
- Die bedryfsverhouding het verswak van 1,6 : 1 tot 1,3 : 1 en die vuurproefverhouding het ook verswak van 0,7 : 1 tot 0,4 : 1. Die verskil in hierdie verhoudings is 'n duidelike aanduiding dat die besigheid te veel voorraad aanhou.
- Die besigheid se positiewe banksaldo het verander na 'n oortrokke banksaldo.
- Daar was 'n uitvloei van kontant.

4

5.2.4 Die besturende direkteur wil die lening met 'n addisionele R300 000 verhoog om uitbreidings en verbeteringe aan geboue te finansier. Watter advies het jy vir haar? Haal toepaslike syfers en of finansiële aanwysers aan om jou mening te ondersteun.

TWEE geldige antwoorde met verwysing na verhoudings en syfers. ✓✓ ✓✓

Die **skuld-/ekwiteits**verhouding het verbeter (lae risiko). Dit het afgeneem a.g.v. 'n terugbetaling op die lening, asook ekstra aandele wat uitgereik is. (0,64:1 tot 0,5:1) Alhoewel die **opbrengs op kapitaal aangewend** aansienlik hoër is as die uitleenkoerse by banke, het dit tog 'n afname getoon. Daar is egter steeds 'n positiewe hefboomverhouding. (Dit was nie nodig om 'n deel van die lening terug te betaal nie.) (23% en die bank se rentekoers is 9,5%)

Dit is moontlik dat die uitbreidings en verbeteringe die beeld van die onderneming en die produktiwiteit kan verbeter – dus 'n langtermyn projek.

4

5.2.5 Die direkteure beplan om addisionele aandele teen R6,00 per aandeel in die nuwe jaar uit te reik. Sal voornemende beleggers graag aandele in hierdie besigheid wil koop? Verduidelik, deur gebruik te maak van relevante finansiële aanwysers.

Ja / Nee ✓

Verduideliking ✓✓ syfers en/of finansiële aanwysers ✓✓

Relevante aanwysers: Netto batewaarde per aandeel en markprys van aandele.

Die netto batewaarde per aandeel toon 'n klein verbetering vanaf die vorige jaar. Dit is egter steeds nie veel hoër as die gemiddelde prys per aandeel (R4,00) nie.

Alhoewel die markwaarde van die aandele verhoog het, is dit steeds laag. Dit is 'n duidelike aanduiding van beleggersvertroue (vraag en aanbod).

Die prys waarteen aandele aangebied word, is veel hoër as die waarde van die aandele.

5

5.2.6 Die bestaande aandeelhouers is tevrede met die opbrengs op hul belegging. Behoort hulle tevrede te wees? Lewer kommentaar op die opbrengs op aandeelhouersekuiteit, verdienste per aandeel (VPA) en dividend per aandeel (DPA).

Ja ✓

Meld die tendens in die verhoudinge/aanwysers. ✓ ✓ ✓

Kommentaar op elkeen afsonderlik of 'n gekombineerde insluitende kommentaar. ✓ ✓ ✓

Die opbrengs op aandeelhouersekuiteit het verminder (verwys na 5.2.2(b)) vanaf 17,5%

Die VPA het verbeter van 85 sent tot 101 sent.

Die DPA het vermeerder van 65 sent tot 78 sent.

Die hoë % opbrengs op aandeelhouersekuiteit mag misleidend wees, a.g.v. die vorige jaar se syfers.

Dit is steeds beter as die rentekoerse op alternatiewe beleggings.

Die verdienste per aandeel dui op 'n daling in die wins. Die hoër dividend per aandeel is dalk 'n slenter om aandeelhouers se belangstelling in die besigheid te behou.

Nee opsie:

Slegs indien kandidaat se interpretasie gebaseer is op 'n verkeerde berekening van opbrengs op aandeelhouersekuiteit

7

VRAAG 6

(50 punte; 30 minute)

BEGROTING EN BESTUUR VAN VASTE BATES

6.1 6.1.1

(a)	$\begin{array}{c} \checkmark\checkmark \quad \quad \quad \checkmark\checkmark \quad \quad \quad \checkmark \\ 59\,040 + 288\,000 = 347\,040 \quad (\text{een deel korrek}) \\ (328\,000 \times 18\%) + (360\,000 \times 80\%) \end{array}$	5
(b)	$12\,400 \times 85\% \checkmark = 10\,540 \checkmark \quad (\text{een deel korrek})$ <p>Of $12\,400 - 1\,860$</p>	2
(c)	$(340\,000 \checkmark \times \frac{100}{160} \checkmark) \times 40\% \checkmark = 85\,000 \checkmark \quad (\text{een deel korrek})$ <p>212 500 (2 punte)</p>	4
(d)	$300\,000 \checkmark \times (9,5\% \times \frac{1}{12}) \checkmark = 2\,375 \checkmark \quad (\text{een deel korrek})$	3
(e)	$36\,000 \times 175\% = 63\,000 \checkmark\checkmark \quad (\text{een deel korrek})$ <p>Of $36\,000 + 27\,000 = 63\,000$</p>	2

6.1.2 Sunny (die eienaar) wil 'n groter persentasie goedere op krediet aankoop. Watter advies kan jy hom gee? (TWEE punte)

Enige TWEE geldige punte van advies. $\checkmark\checkmark \checkmark\checkmark$

- 'n Goeie idee indien voordelige kredietterme onderhandel kan word en dit die kontantvloei kan verbeter.
- Oorweeg dit om verkope op te stoot deur meer op krediet te verkoop: dan is dit 'n rede om meer aan te koop.
- Kontant ontvang uit kontantverkope is aansienlik minder as kontant spandeer aan kontantaankope.

4

6.2 VASTE BATES

6.2.1

A	$1\,980\,000 - 1\,550\,000 = 430\,000 \checkmark\checkmark$	<div>2</div>
B	(Verwys na B) $720\,000 \checkmark - 250\,000 \checkmark = 470\,000 \boxtimes$ (een deel korrek)	<div>3</div>
C	(Verwys na B) $470\,000 \boxtimes - 132\,000 \checkmark = 338\,000 \boxtimes$ (een deel korrek)	<div>3</div>
D	$\begin{array}{c} 588\,000 \\ (338\,000 \boxtimes + 250\,000 \checkmark) - 481\,500 \checkmark = 106\,500 \text{ or } (106\,500) \checkmark\checkmark \\ \text{(een deel korrek)} \end{array}$	<div>4</div>
E	$176\,000 - 96\,200 = 79\,800 \checkmark\checkmark$	<div>2</div>
F	$96\,200 - 54\,150 \checkmark - 20\,050 \checkmark = 22\,000 \text{ of } (22\,000) \checkmark$ (een deel korrek)	<div>3</div>

6.2.2

Bereken die totale opgehoopte waardevermindering op die verkoopte toerusting.

$$\begin{array}{rcl} & 45\,000 & \text{(antwoord van F hierbo)} \\ (176\,000 \checkmark - 131\,000 \checkmark) - & 22\,000 \checkmark & = 23\,000 \checkmark \end{array}$$

Of

$$79\,800 + 20\,050 - 76\,850 = 23\,000$$

(Die opgehoopte waardevermindering rekening)

4

6.2.3

Wanneer is die nuwe voertuig aangekoop? (Toon berekeninge)

$$\text{Waardevermindering op B : } 470\,000 \times 20\% = 94\,000 \checkmark \checkmark$$

$$\begin{array}{l} \text{D hierbo} \\ (106\,500 - 94\,000) = 12\,500 \checkmark \checkmark \end{array}$$

$$(250\,000 \times 20\% \times \frac{y}{12}) \checkmark = 12\,500 \quad y = 3 \text{ maande } \checkmark$$

Daarom aangekoop op 31 Maart 2014 of 1 April 2014 ☒

7

6.2.4

Gee 'n goeie rede waarom die besigheid 'n deel van hul vaste eiendom sal verkoop.

Enige redelike antwoord ☒ ☒

- Die besigheid mag dalk kontantvloei probleme ondervind.
- Dalk 'n goeie aanbod ontvang. (groot wins met verkoop van bate)
- Eiendom wat dalk nie produktief gebruik word nie.
- Hulle wil dalk van onbenutte eiendom ontslae raak, met die oog daarop om binnekort na 'n beter perseel te skuif.

2

50

TOTAAL: 300